

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լիզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իրաքանչիւր ըստ 2 կոպեկի:

„ՄՇԱԿ“ ԴՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԳԱՅ 1887 ԹԻՒՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, Նոյն դիրքով և Նոյն պարագրամով: Մեր ստանդարտը սեփական
ՀԵՌԱՅԻՆՆԵՐ:

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, վեց ամսականը 6 ռուբլի:
Գրել «ՄՇԱԿ» կարելի է ԽՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ԼՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ (Բարձրագույն և Բարձրագույն փողոցների ան
կիւնում, թամաշիկի տանը):

Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հաս-
ցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du jour-
nal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող Գ.Ի.Գ.ՈՐԱՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ներքին լուրեր.—ԱՌ-
ՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ եղբայրացի. Ար-
տաքին լուրեր.—ԽԱՆՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱՅԻՆՆԵՐ.
—ԲՈՐՈՒՄ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻ-
ՐԱԿԱՆ. Պանդուխտներ.

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԳԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅԱՐԻՑԻՆ քաղաքից ստացանք երէկ հետեւեալ
հեռագիրը. «Յարիցիին հայերի մի խումբը չորս-հինգ
կալուքիւն է յայտնում «Մշակ» № 113-ի մէջ
տպւած Ս. Թ. տառերով ստորագրված «Բազուի
կանայք և Բազուի մարդիկ» յոգուածի առիթով»:

ԳԱՂՁԱԿԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը. «Գան-
ձակի պէս անմարդու փողոցներ ունեցող քաղաք
գոյց ամբողջ Արցախովկասում ուրիշը չը կայ:
Խակապէս Գանձակի փողոցները փողոց էլ ան-
ւանել չէ կարելի. սրանք տներն են, տեղ, բազե-
րի միջով, ըստիւն խորհրդների կողմից վրա-
յով անցնող մի տեսակ քարաքանդ անցքեր են:
Ոչ մի ժողովատեղի, ոչ մի դատարան չը կայ
ամբողջ քաղաքում, բացի կլուբից, որտեղ մի
տաս մարդ են հաւաքվում թուղթ լաղալու հա-
մար: Եւ զարմանալի կեանք են վարում այստեղի
իստ և լի գէշ ցիւրալիս և աստիճանաւորների

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՆԴՈՒԹՅԱՆ

I

Որքան մտածեցի, դէս ընկայ, դէս ընկայ, ճար
չը կար, օտարութիւն պիտի գնայի:
Ինձ նման խեղճ մարդը ինչպէս ապրէր, երբ
աշխատանքի դուռը չէր մնացել: Եւ ինչպէս ապրե-
լէ՛ք առաջ հինգ, միայն ինչպէս մանր առե-
տուր անող կար, այժմ քանակաւոր են դառնել:
Որտեղից աշխատես: Միմեանց ձեռքից խլում են,
միմեանց թշնամութիւն են անում. չեն ուզում,
որ ընկերը մի բան առնի, ապրի:
Իմ առեւտուրը մեծ բան չէր: Առաւօտները դեռ
լոյսը չը ծագած, գնում էի քաղաքից դուրս, նըս-
տում էի ճանապարհին: Գիւղացիք ինչ որ կը բե-
րէին իրանց բուսերի հետ քաղաքում ձեռաց ծա-
խուր, կառնէի, որքան գրգռանում մանր փող
էր լինում: Մէկից տաս հատ ձու կառնէի, միւ-
սիցը երկու երեք հաւի ձու, կամ թէ գետի
մանր ձուկը, կը բերէի քաղաք, ամբողջ օրը ման
կածէի, երեկոյան կը տեսնէի, որ մի քանի կո-
պէկ աշխատանք է մնացել: Հացի փող էր, հացի
կը տալի, տուն կը տանէի: Զեղ պէտք է ասեմ,

դատարկելիս պատկանող ընտանիքներ. նրանք
միշտ իրանց ընկալանքներում փակված են նըս-
տած և գրեթէ երբեք ոչ մի ընտանիք մի այլ ըն-
տանիքին չէ այցելում: Հասարակական կեանքի
ամենափոքրիկ նշանը անգամ չը կայ Գանձա-
կում»:

«Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է
մեզ ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻՑԻ, որ հրատարակված է մի-
նիստերի մասնաժողովի կարգադրութիւնը, որով
սահմանվում են Պերմյան նահանգի մէջ օդի
արքունի վաճառման կանոնները, օդի մասնաւոր
մեծաւաճառութեանը առաջին աստիճանը նպատա-
կով: Ֆինանսների մինիստրին թույլատրված է
մտցնել օդի և սպիրտի արքունի վաճառումն
Պերմյան նահանգի այն տեղերում, որտեղ ան-
հրաժեշտ կը համարվի, մի և Նոյն ժամանակ մի-
նիստերին թույլատրված է իր հայեցողութեան հա-
մեմատ և աչքի առաջ ունենալով պետական
դանձարանի օգուտը՝ կազմակերպել օդի պա-
հեստներ և նշանակել օդի վրա գինը, այն պայ-
մանով, սակայն, որ այդ գինը առաջուց նշանակա-
լի: Այդ գինը պէտք է իր մէջ պարունակի
պատրաստութեան ծախսը, ճանապարհածախսը,
վարչութեան վրա արած ծախսը և ակցիդը, օդի
արժէքի վրա հաշուող պրոցէնտներով հանդերձ:

Կառավարութիւնը հրամանագրել է, ինչպէս
մեզ հաղորդում է «Հիւսիսային գործակալութիւ-
նը» ազատել գինուորակցութիւնից և դրբի պա-

որ ամեն անգամ աշխատել չէր կարելի: Դատ օր
էլ առած սպարանք չէր ծախվում, մանաւանդ
երբ ազատորակ ազահութիւնը հանդիսանում չէ տա-
լիս, ասում է մի երկու կոպէկ էլ աւել ուղիւ:
Դատ անգամ ձեռքը գիւղացի չէր երևում ճանա-
պարհին, երկիր, աշխարհ սառած, մարդը ինչպէս
դուրս գալ կրակի մօտից. մինչև կէսօր աչքը
ջուր կտրած սպասում էի, սպասում, դատարկ
ձեռներով յետ դառնում: Այս էր իմ առեւտուր,
այս էր իմ հացիս դուռը: Քանի անգամ հաշիւ
եմ արած մի շաբթի առեւծախսը. թէ օրա-
գում 20 կամ 25 կոպէկ աշխատանք էր մնում,
չառ լաւ էր: Բայց երբ որ ինձպէսները շատա-
ցան, ապրուստն էլ դժուարացաւ: Աշխատանք չը
կայ, կուզես հոգիդ տուր:

Ինչ արած: Ո՛ր մէկից ցաւը քաշես, տանը նըս-
տած էլին կնիկ, երկու աղջիկ և աղաւթ: Մեծ
աղջիկս հասել էր, այսօր կամ էգուց ճանապարհ
պէտք էր գնել: Բայց ինչո՞վ: Գիւր, ողորմի՛ հօրս
հոգում, մի չափարի տուն է թողել, մէջին ապ-
րում ենք:

Տղոր ու դատարկ ման էի գալիս ամենքի ա-
ռաջ. մէկը չը կար հարցնել թէ ինչ ես անում,
ինչու ինչո՞վ եմ: Ամեն մարդ իր համար: Չէ, ա-
սեցի ինքս ինձ, երբ էլ հոգիս բերանս էր հաւաք-
վել. այսպէս բան չի լինի: Ես անխել եմ, մարդ
չէ մնացել այս քանդակած քաղաքում: Գնացել են
ամենքը և էլ գնում են, վերջ չը կայ: Ղարա-
բաղիները մի ծայրը Հնդկաստան է հասել, միւ-

հետի մէջ ծառայելու՝ կայսերական համալսա-
րաններ և Գէմիլդիան իրաւաբանական լիցէի
պրիւատ-դոցէնտներին:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՋԵՏԻՑ մեզ գրում են, որ այժմ այդ-
տեղի գնորդ ուտելիքներն վրա հետեւանքն
են. ալիւրը ծախվում է լիդրը (12 ֆունտ) 25
կոպէկ, տաւարի մսի ֆունտը 4 կոպ., իսկ ոչ-
խարինը 4 1/2 կոպ.: Թխած հացի ֆունտը արժէ
2 1/2 կոպ., 10 հատ ձու 5 կոպ., իւղի ֆունտը
25—30 կոպէկ: Թղթակիցն աւելացնում է, որ
առեւտուրը շատ ընկած է: Գետերից առատ ձուկ
են որսում:

ԿԱՂՁՈՒՆԻՑ մեզ գրում են, որ այժմ կենսա-
կան միջոցները բաւական թանկ են այդտեղ:
Այդ թանկութիւնը թղթակիցը վերաբերում է
կաղզուանում դրբի ներկայութեանը: Օրինակ
հացի հասարակ տեսակի ֆունտը արժէ 4 կոպէկ,
խաղողի ֆունտը 12 կոպէկ, ձուի 4 հատը 5 կո-
պէկ և այլն:

ԿԱՂՁՈՒՆԻՑ մեզ ուղարկված է հետեւեալ
տպագրելու համար: «Վեպեմբերի 30-ին տեղի
թատերատիրաց խումբը մի հայերէն ներկայա-
ցում առեց յօրուտ տեղական եկեղեցական-ծխա-
կան երկսեռ դուրսերի: Խաղացիքն երկու
վոքալիստներ՝ «Քաղցածներ» և «Վերթ-կընթ»: Գա-
հարձը լի էր բաղնիքներով, և հասարակութիւ-
նը շատ դո՛ւ մնաց ներկայացումից: Չէ կարելի
հրապարակապէս շնորհակալութիւն չը յայտնել
ու՛րէ՛ւ. Օհեհառանտենա՛ւ, որ էր իմանալու ոչ մի
միջոց ներկայացման աղոյթելուն, ուրեմն և վե-
րոյիչեալ բարեգործական նպատակին օգնելու հա-
րում»:

Նոր-Բայաջէտի դաւաճի թուրքաբանի գիւղե-
րում, ինչպէս մեզ գրում են, բազմաթիւ սպա-
նութիւններ են լինում և շատ անգամ ամենայն-
չին պատճառներով: Գաւառի մէջ ապրող թուր-
քը երբեք առանց զէնքի տանից չէ դուրս գալիս,
թէ և ամենամօտիկ տեղ գնալիս լինէր նա: Եւ
միմեանց թշնամի մասնատականները անողորմա-
բար իրար կտորում են: Նորեւում Աղղիբը
թուրքաբանի գիւղի դաշտում երկու հնձողներ
կապում են իրանց ձիերին և սկսում են հնձել.
երեկոյան հասնելուն պէս երկու քիւրը հնձում
են այդ ձիերը և փախչում: Հնձողները անմիջա-

սը իրան—թուրքն: Ով որ գնում է, էլ յետ չէ
նայում: Երբի այդ հեռու աշխարհներում մի
բան կայ, որ վազում են այնտեղ: Ամեն օր տե-
սակ տեսել համբաւներ են գալիս: Գործ չառ
կայ, աշխատանքը հեշտ. ասում են մարդու և
տեղից ճարտուր են ման գալիս, էլ չէ ճարտուր:
Փողն առատ է, ձեռքը ուրբան դրում է, աշխա-
տիւ: Մեր կանաչի ծախող Մարկոսը հինգ տարի
է որ Բազու է գնացել. հիմա, ասում են, լաւ փող
ունի. ամիսը 60—70 մանէթին փող չէ ասում:
Հրէն մեր հարեան սօսեցի Մարիամի տղան երէկ
միւս օրն ուսումնարանից դուրս եկաւ, պարապ
ման էր գալիս. հիմա մայրն ասում է թէ Բազու
մեծ գործի է նստած, 80 մանէթ է առնում մի
ամսում: Ինձ որ այդքան չը տան, հօ այստեղից
չառ կաշխատեմ. օրը քիչ քիչ էլի մի մանէթը
կը ստանամ: Կնիկս ու երեխաներս այստեղ կը
մնան, փող կուղարկեմ, Աստուած ողորմած է,
կապրին, մինչև որ... այն ժամանակն էլ կը տես-
նենք ինչ դուռն է բացվում մեզ համար:

Միտք արի ու ճանապարհ ընկալ: Երեխաներս
եռնկիցս ընկան մինչև մեր փողոցը: Որքան լաց
եղան և որքան ինձ լացացրին—ասեմ չի լինի:
Աստուած ապաշխարհանք համարի այդքան արտա-
սուքը:

II

Գնացի հասցի Բազու: Անան օր էր. երկա-
թի ճանապարհից որ դուրս եկանք, արեւակը
մայր էր մանում: Երբեք չալակեցի և գնացի քա-

պէս աւազակների ետեղ են ընկնում, հասնում
են նրանց և ահա երկու կողմից սկսում են հրա-
ցաններ արձակել: Գիւղացիներին աջողվում է
քիւրքերից մինչև սպանել, իսկ միւսին վիրաւո-
րել և այդպիսով նրանք յետ են ստանում իրանց
ձիերը:

«Արձագանք» շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը
խնդրում է մեզ յայտնել, որ շաբաթաթերթի 39-օրը
համարը, որ պիտի հրատարակվէր վաղը, կիրակի,
մի քանի հանգամանքների պատճառով լոյս կը
տեսնի առաջիկայ չորեքշաբթի օրը, հոկտեմբերի
21-ին:

Այս օրերս, ինչպէս մեզ գրում են, ՆՈՐ-ԲԱ-
ՅԱՋԵՏԻ մէջ վախճանվեցաւ այդտեղի հայ քահա-
նաներից ամենածերը, տէր Սարգիսը: Հանգու-
ցեալը, թղթակցի ասելով, շատ հանդարտ և բարի
բարը ու վարքի տէր մարդ էր և Նոր-Բայաջէտի
բոլոր քահանաներից ամենից շատ յարգ ու պա-
տիւ էր վայելում: Նա երկար ժամանակ անդա-
մակցում էր քաղաքի երկսեռ ուսումնարանի հո-
գաբարձութեանը: Թղթակիցը յայտնում է յայտնում
որ վախճանված քահանայի տեղ ոչ ոք չէր քահա-
նայ չի ձեռնադրել հոգևոր իշխանութիւնը, քանի
որ Նոր-Բայաջէտում դեռ մնում են կենդանի 8
հոգի հայ քահանաներ, բացի երկու դաղթական
քահանաներից էլ: Նոր-Բայաջէտի պէս քաղաքի
համար 8 քահանայ չառ չառ է. բաւական կը
լինէր 4 քահանայ, որոնք կարողանային քահանայա-
վայել յարգանք ունենալ ժողովրդի մէջ և մարդավա-
յից կեանք մտնել. նախապէս լ. ռ. յ. մի
վաճ լինելով թղթակցի ասելով Նոր-Բայաջէտի
այն հայ քահանաները, որոնք միմիայն քահանա-
յադրութեամբ են պարագլուխ և աշխատանքի
ուրիշ աղբիւր չունեն, շատ աղքատ դրութեան
մէջ են:

«Нов. Обозр.» հաղորդում է, որ այս օրերիս
Թիֆլիսի վրայով անցան 30 հոգի (5 ընտանիք)
ուսու գաղթականներ: Նրանք եկել են Պերմյան
նահանգից և ուղևորվում են Երևանեան նահան-
գը:

Շնորհակալութեամբ ստացանք Վաղարշապա-
տից, Մարգարիտ եպիսկոպոս Օրմանեանից, նրա
հեղինակած գրքը «Վթու Հայաստանեայց» վեր-
նագրով: Գրքը արտատպված է «Արարատ» ամ-

ղաք: Զարմացալ թէ ու ինչ երկիր է: Մեր Ղա-
րաբաղի ամենալաւ ժամանակն էր. ծառերը, ծը-
մակները, այգիները դալար, պտուղները առատ
թափված. բայց այս Բազուն էլ էր: Զորացած,
ցամաքած երկիր: Հողի թուրքերը կասեմ թէ
քամին է այդպէս կուտել. մի կանաչ խոտ, մի
հիւղ չը տեսայ: Ամեն տեղից նաւթի հոտ էր
փչում:

Քաղաքով գնալիս առաջն դուրս եկաւ Ղա-
րունց Գրիգորը: Դատ լաւ ճանաչում էինք մի-
մեանց: Մեր կարճիկ Գրիգորն էր, որ Ղարաբաղ
դարձի մօտ ծառայում էր: Խեղճ մարդ էր,
զլիւն խիւղիկ, չէր խօսի: Մի երկայն չուկայ
կար վրան, իսկոյն երևում էր, որ իր վրա չէ ձե-
ւած. չուկայի տակով արխալուղի տեղ հաղած
էր ուսուի սերթով պղնձի մեծ կոճակներով. փա-
փալը, երևում էր, նոր էր, բայց նաւթի մէջ սե-
ւացած: Ուսուի կար իրանի դեղին կաշուց կա-
րած մեծ մեծ լաւ փշինն էր, որ Ղարաբաղում
թուրք համալսարանին են հաղնում: Գրիգորը էլի
Ղարաբաղի խեղճ Գրիգորն էր, չէր փոխվել: Մի-
այն խեղճի երկու մաշկը տեղ տեղ սպիտակել
էին: Զարմանալի է. նա մեծ չէր, բըր այնքան
ծերացաւ, որ մաղկեր սպիտակեցին: Երբ տարի
չը կար, որ Բազու էր ապրում:

—Բարով, հազար բարով: Խոսեցինք—ես Ղարա-
բաղից, նա Բազուից: Ինձ ասեց թէ ինքը նաւթի
գործարանում գիւղերապահ է, ամսական 15 մա-
նէթ է ստանում: Լաւ էր, ես ու իմ Աստուածը:

սաղարթի: Գիրքը բուն կրօնական-պատմական բովանդակություն ունի: Տպված է վաղարշապատում (Եջմիածնի տպարանում) և արժե 40 կոպեկ:

Այսօր, չարաթի օր, 17-ին հոկտեմբերի թիֆլիսի քաղաքային թատրոնում կայանալու է մի շատ հետաքրքիր կոնցերտ, այս երեկոյ մենք ուրախությամբ կունենանք լսել ամբողջ Եվրոպայում հռչակված և առաջին, նույն իսկ միակ համարվող ֆլեյտիստ, պ. Ալեքս. Տեբալդի կրած ծախսը: Պ. Տեբալդի ֆլեյտի վրա անկող, ինչպես վկայում են նրանք, որոնք լսել են այդ տաղանդավոր անհատը, մի անմասն բան է և աննկատարար լի վաղելություն է պատճառում լսողին: Պ. Տեբալդի ինքն առաջնակարգի է և շատ սիրված է վրենս-նայում: Նրա կոնցերտին մասնակցելու է նրա հետ միասին եկած տիկին Դուլլեր, որ պիանոյ վրա է անում: Կոնցերտի պրոգրամը շատ հետաքրքիր է և երեկ թատրոնը լի կը լինի:

Հինգշաբթի, 15-ին հոկտեմբերի, պ. պ. Կալիգով և Սաֆոնով տոնեցին իրանց երկրորդ և վերջին կոնցերտը թիֆլիսի թատրոնում: Հասարակությունը նույնքան ոգևորվեց նրանց ընդունեց տաղանդավոր արտիստներին, որքան և նրանց առաջին կոնցերտում:

Հրատարակվեցաւ Արշակ Մեհրաբեանի (Սրինգ) հեղինակած «Երախայրէք» երկրորդ գրքիցը (Ա. մաս): Գրքիցը պատկերազարդ է և արժե 50 կոպեկ: Տպված է Թափնեանի տպարանում:

Վաղը, կիրակի, 18-ին հոկտեմբերի, թիֆլիսի Մուշաթի կոչված այգիում լինելու է բարեգործական նպատակով մի ժողովուրդական զբոսը և լուսարէա-պէտրի: Ձրտանքի ժամանակ անկող են երկու դիմադրական նուագաղթողներ և տեղական գուռնա: Լինելու է և հրախաղութիւն: Ձրտանքի սկիզբը կեսօրին, սուտը արժե 20 կոպեկ, իսկ երեկոյանը և դիմադրականը 10 կոպեկ: Առաւօտեան 10 ժամից սկսած այգին արդէն փակվելու է: Սակայն վառ եղանակի դէպքում զրոսանքը կը յետաձգվի:

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Ֆոքսեից հրատարակված «Сборникъ законовъ грузинскаго царя Вахтанга VI.» Գիրքը հրատարակված է թիֆլիսում, ներկայ 1887 թվին և արժե 3 ռուբլի 50 կոպեկ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԿ ԵԳԻՊՏՈՒՅ

Կայիրէ, 6 հոկտեմբերի
Եգիպտոսը դաշտային մի երկիր է, բնաւ սար

Գրեթէ Գարաբաղում ամբողջ լից մանէթ որ տառնար կը դարձնային: Իսկ որ Բագու... Տես ինչ տեսակ մարդուն ինչքան փող են տալիս:

Գրեթէ իրանց տան մասին երկար հարց ու փորձ արաւ. ինչ որ գիտէի պատմեցի և յետոյ հարցրի:

- Մի բան կը շինեմ այստեղ թէ չէ:
- Աստուած է իմանում, ինչ անում:
- Բայց այստեղ պարզապէս մարդ չէ լինում, բոլորն են ասում:
- Սուտ են ասում: Պարզապէս մարդ ինչպէս չը կայ. քաղաքը լիքն է:
- Գործի մարդուն փող շատ են տալիս:
- Տալիս են. բայց վայ այն փողին, որ մենք ենք աշխատում:

Ականջներս թէն լսում էին այս խօսքերը, բայց հաւատաւ չէր գալիս: Մարտին ծիծաղեցի: Ելի հայ է, ասեցի, չկամ, չէ ուզում որ ես էլ մի մարդ դառնամ: Ես Գարաբաղից այն յոյսով եմ դուրս եկել, որ Բագու համայնության երկրորդ օրը գործի կը լինեմ, որ իմ ետեւիցն էլ ման կը գնան: Հիմա այս ինչ էի լսում այս մարդուց: Միւս կողմից, ինչ ծածկեմ, նրա այդ խօսքերը սրտիս կը պան, նեղացայ: Ուզեցի ասեմ, քեզպէս Աստուծո՞ւ մոռացած մարդը որ գործի, աշխատանքի վրա է, ես հօ վաղուց եմ գործ ձգած ու ձգած: Բայց Գրեթէ չը մնաց, ասեց զնախա ժամանակն է. ձեռք տուց ինձ, և հաղը բռնեց: Հաղիկս կասէի թէ այս մարդու թոքերը կտոր կտոր են արել, անկ մի չոր կաշուէ պարկի մէջ:

ու ձոր չունի. Նեղոս գետն զատ ուրիշ չոր և աղբիւր չը կայ, և բոլոր բնակիչները այս ջրով կը սնանին, որի մէջ ձիւղն էլ հարաւային Եգիպտոսը կարգուցանէ և կը կոչվի Չէնդիբար գետ: Եւ որովհետեւ ամբողջ տարվայ մէջ ձմեռվան չորս ամիսներէն զատ, մնացած ութ ամիսներ անձրև չի գար, ամառ համար եգիպտացիք իրանց երկրագործական և այլ անհրաժեշտ անհրաժեշտ հողաւ համար, 600 մեծ և 3000 փոքր ջրանցքներ են բացել Նեղոս գետէն ջուր առնելու և իրանց երկիրները ջրելու. աւելորդ է ասել որ ձիւղն և ցուրտ Եգիպտոսի սահմաններէն ներս չեն կարող մտնել: Եգիպտոսի երկիրը տարէնը երեք անգամ բերք կը տայ, մէկին 5—7—8: Յանքի սկիզբն է նոյեմբեր ամիսը. նոր մշակված երկրի վրա առաջին անգամ բերնձ կը ցանեն, իսկ այնուհետև խոտ կը ցանեն, մինչև փետրվար ամիսը երեք անգամ կը հնձնեն նոյն խոտը, որպէս զի ամառ անամայ կեցնեն, փետրվարին կը ցանեն ցորեն կամ դարձի մի և նոյն արտի մէջ, մայիսին կը հնձնեն. յետոյ կը ցանեն բամբակ, դարձեալ նոյն արտի մէջ, մինչև հոկտեմբեր երեք անգամ կը ժողովեն: Ծառեր տարէնը մէկ անգամ պտուղ կը տան. բացի արմաւի, նարնջի և ծիրանի ծառերէն, միւս պտղատու ծառեր սակաւ են. թէպէտ երկիրը պտղաբեր է, սակայն կայրէ և Ալեքսանդրիա քաղաքաց չըջակներէ զատ մնացած երկիրները աւաղտաւ են և բազում ծովափայտեղ անեն մշակելու և պտղաբեր լինելու համար: Ամենայն բերքեր սուղ են, նոյնպէս փայտը շատ սուղ է, վառն զի բնաւ անտառ չը կայ: Եգիպտոսի մէջ Գաղաքաց ժողովուրդը մեծաւ մասամբ աղքատ են և երկրագործ դասը հողատէնաց ստորին:

Ալեքսանդրիա քաղաքն մինչև Եգիպտոսի մայրաքաղաքն կայրէ: Ինչո՞ւ ժամու ճանապարհ է երկրաթուղով և այդ կողմերու բոլոր քաղաքները մշակված են, զիւղերով շէնցած, անպատու և պտղատու ծառերով զարդարված, Նեղոսի ջրանցքներով արուեստական գետեր ձևացուցած, և այս ամենը՝ մի գեղեցիկ ու գուարճալի տեսարան կը ներկայացնէ ճանապարհորդի աչքին: Կայրէն իր անցելով և հնութեամբ ամբողջ աշխարհին ծանօթ է. 700,000 բնակիչ ունի զանազան ազգերէ բաղկացեալ, որոնց մեծագոյն մասը պղծապաշտ արաբներ են (սկամորթ արաբներ սակաւամիւս են). գործաշնական լեզուն արաբական է: Լուսաւորութեան և քաղաքակրթութեան մէջ շատ յետ մնացած են: Կայրէի մէջ 200 հայ ընտանիք կան, որոնցից 50 հայ-կաթոլիկ են. ունեն երկու եկեղեցի և երկու ուսումնարան, կայ մի առաջնակարգ սրճախ և երաժշտական ոճով զարդարված, ուր կը ժողովին առհասարակ հայեր աղատաբար խորհելու և խօսելու. տեղին հայերը բաւական աղքատիւրկան եռանդ ունեն, ուսումնասիրութեան մէջ առաջնորդ են: Եգիպտոսի փոխարքայի պաշտօնատեղը հայը են ընդհանրապէս:

Հաղը որ վերջացաւ, կատես Գրեթէ մի չընտում Գարնառակի ձորիցը վազել է, բարձրացել Դուլու ժայռի գլուխը, այնպէս էր տնայնում:

Ես գնացի Գրեթէի ցուց տուած շանակեցի խոհարար Սարայի խոտով, ուր կերակուր էին ծախում. խնդրեցի որ կենալու տեղ տայ ինձ: Սարայը մի նեղ ու բարակ սանդուղքով ինձ վեր բարձրացրեց: Խանութի գլուխը տախտակով կըտրած էր, մի փոքր տեղ էին շինած զիւղերը բնաւ համար: Այդտեղ կանգնած ման գալ չէր լինի, պէտք էր մէջըը կոտորած շարժվել: Երեք մարդու շորեր կային այդտեղ դրած: Ես էլ իմ շորերը դրի:

III

Երեք օր ման եկայ, զործ չը ձարեցի: Ուսում և պատմական էի ստանում թէ տեղ այժմ չը կայ, դուցէ յետոյ լինի, մարդ շատ է հարկաւոր: Սարային էլ յոյս էր տալիս: Մի վախիւր, ասում էր, սրան Բագու կասեմ, մէկ էլ տեսար տեղն ինքն ու ինքը բացվեց: Սարային էլ խոտացաւ, որ ինձ համար գործ անպատճառ կը գտնի:

Յերեկները տեղ չէր մնում, որ չը գնամ, նախ, տեսնեմ, ատամս կտրած տեղն էլ գործ խնդրեմ: Երեկոյանը յետ էի գալիս մեր վերնատունը. միւս զիւղերոջներն էլ հաւաքվում էին, փոքր լամպան գնում էին առաջնակարգ, նստում: Ընկերներուց մէկը զանգեղուցի մշակ էր, միւսը լանները չը կարողացայ իմանալ, իսկ երրորդը շանակեցի քարտաշ էր: Այս քարտաշը մի երե-

րապէս՝ Նուրա-Իսա նախարարապետ, Տիգրան-Իսա և Պորո-Իսա օղնակներն են Նուրա, Տիգրան-Իսա և Պորո-Իսա: Նախարար կրթութեան, Բէիզեան կարապետ և Արթուր-Ալէք դատաւորը արդարութեան, Չըբաքեան-Ալէք դատաւոր խառն ատենի, Թաղուր-Իսա, Չօհրա-Իսա և Թիթո-Ալէք դատաւորը զորաց, բոլորն էլ հայը են: Եգիպտոսի պատերազմական մեծ ոյժը առ այժմ անգլիացի ձեռքն է, իսկ կառավարութեան ղեկավարութիւնը՝ հայոց ձեռքն է:

Կայրէի արեւելեան կողմը կայ մի բարձր բլուրակ, որի վրա հին փարաւոններ շինած են մի մեծ բերդ, ուր կայ այժմ 300 կանգուն խորութեամբ Յոսեփի գեղեցիկին բանալը. այս բլրակին վրա շինած են մասնատականը շատ ամրութիւններ և մեծամեծ գործողներ, ուր այժմ անգլիացի զօրքը կը բանակէ: Եգիպտոսի վերանորոգիչ Մէհմեդ-Ալի-փաշան շինած է Յոսեփի բանալին թով մեծ և ուղեղնային փառաւոր մղիլով, Ալիա-Սոֆիային նման: Այս մղիլի մէջն է Մէհմեդ-Ալիի օսկերծեալ գերդաստանը: Ամբողջ մղիլով շինված է մարմարեայ և դրամիրտեայ քարերով: Հին-կայրէի նեղ և խոտակեղի ճանապարհներով շինված է, իսկ ամառ կից Նոր-կայրէի երազական ճաշակով զարդարված, այսինքն, մեծամեծ պալատներով, լայն, ծառաղաղ և մաքուր ճանապարհներով, գեղեցիկ պարտէզներով, կանաչադեղ ու ծաղկալի խոտերով և առատաճ շատրուներով: Նոր-կայրէին կից հարաւային կողմանէ կանգնել Մեծ-Նեղոսը, որի վրա շինված է երկաթեայ մի մեծ կամուրջ, մէկ վերադի չափ երկարութեամբ. կայրէի ուրիշ ջուր չունենալով, Նեղոսի ջուրը մեղմեցնելով կը բարձրացնեն և այդ ջուրը կը խմի ամբողջ ազգաբնակչութիւնը: Կայրէին դէպի հարաւ մէկ ժամ հեռու են հուշակաւոր և հինաւոր լիթիսի պիրամիդները, որոնց երկու մեծ և մի փոքր միմեանց ըսվել են, իսկ միւս չորս փոքրերը տաս վերստ հեռու են. երկու մեծ պիրամիդները դռները դռեր, բացի են, իսկ միւս հինգ փոքրերը դռները տակալին չեն դռնված: Այս պիրամիդները ձեռնակ և կոփածոյ մեծամեծ քարերով քառանկիւնի շինված են, վաղը լայն, իսկ վերը նեղ. ամենէն մեծ պիրամիդայի բարձրութիւնն է 150 ֆրանսիական մետր, իսկ արեւմտեան 95 մետր. Մեծ-Նեղոսի արեւմտեան կողմէն արեւմտեան կողմէն կը լայն 50—60 ոտը նեղ ճամբաներով, լայնորով ձեռքի շրջացայ ամեն կողմեր և մեծ անկիւններ, ուր կային մեծամեծ կամարակալ սենեակներ, խոցեր ու սրբաւներ, որոնց մէջ կերակային փարաւոնների գեղեցիկները և դանձուց տեղեր, գրանիտի կոփածոյ մեծամեծ քարերով շինված, սահելով ու սողոցելով շատ տեղեր վար իջայ, և մի քանի տեղեր մազեցնելով վեր ելայ, շատ դժուարութեամբ ամեն կողմեր չըջնելով երկու պիրամիդների մէջ հետաքրքրութիւնս յագեցուցի, հուսկ ուրեմն այն մեծ և խոր վերապէս շնչապատու դուրս ելայ և մեծ

կայ չեղաւ որ խնդրը զլիսին դայ, տեղը նստի: Միշտ խմած էր: Հէնց որ բարակ սանդուղքով բարձրանում էր, սկսում էր զորդուցը, յիշողներ էր որ տալիս էր մեղ:

Երկրորդ զիւղին խնացայ, որ տեղներս շան տեղ է: Ինչ տեսակ մարդ ասու, որ չէր գալիս. շար էին ընկնում, թուղթ խաղում: Դարձիկու տեղ չը կար, կատես թէ մեղ վեր էին առել, ներս խցկել մի տակաւու մէջ: Միտում էի պատին մեկված, զլուխս դուրս դնում: Ուսմը կը տանէր, սպասում էի, սպասում, թէ հիմա կը ցրվին, մի ժամից կը ցրվին. աչքերս իրանք իրանք փակվում էին, դուռով բաց էի անում, նայում: Չէ, սրանք այստեղից դնացող պտուղներ չէին: Մի կերպ ընկնում էի խաղացողների մէջը և պատի արանքը. խեղդում էի թրթրեքս դուրս էր տալիս, և այդպէս ճնում էի: Բայց ամենից դժուարը առաւօտն էր: Առաւօտը ամենից շատ են էի դարձնում: Բայց ոչ թէ իմ կամով, —ծովին էր վերկացնում: Մեր տախտակների տակ Սարայի կերակուր եփելու տեղն էր: Սարայը մի իրանցի հայ ծառայ ունէր, հաստ, գեղին չուխան հալած, միշտ թեքերը մինչև արմուկները յետ ծաղած: Նա էր կերակուր եփում: Անիծված միջին-միջին վեր էր կենում, կրակ անում որ ամանները լուսանայ: Դուրս մեր տախտակների ձեռքերով լեցվում էր մեր օթնանի մէջ, մեղ խեղդում: Գուռն փակվում էր, ամանաւոր երբ տակիս տախտակները տաքանում էին: Գուռնս բարձրացնում էի, տեսնում որ իրեկանը ուլ կկնէր, այդտեղ էլ

պիրամիդի գլուխը բարձրացայ դուրս կողմանէ, ուսում անկիւնի քարեր աստիճանի նման են. ասոր բարձր գաղաթէն կերակային կայրէի բոլոր սահմաններ, Եգիպտոսի կէս մշակեալ և կէս աւաղտ դաշտեր: Այս մեծ պիրամիդների բոլոր նոր դռեր են վիթխարի Միթինկա, իմաստութեան չաստուածի քարէ արձանը, տաս մէտր երկայնութեամբ, որ կանացի մի անգին գլուխ ունի և առիծի ոտքեր ու պոչ: Կայրէի թանգարանը (մուզէում) շատ հարուստ է իր բազմաթիւ հնութիւններով, ուր կան 3—4 հազար ամաց մեծութեան, կամիւքներ, դեղադրած փայտէ դաղաղներ, թագաւորաց արձաններ, ոսկէ դարձեր, գէնքեր և հանդերձներ, հասարակ մարդկանց, դիմադրաց և անամայ քարէ ու երկաթէ արձաններ, դանազան տեսակ ոսկիէ, արծաթէ և պղնձէ հին դրամներ, կուց ու չաստուածաց պալանդակ կերպարանքներ. ամենէն շատ և զարմանալի են Միթինկայի գրանիտէ արձաններ. շատ գեղեցիկ շինված կան կեղանացի երկրորդ չաստուածի Ապիս կովի սև գրանիտէ արձաններ, մի հորթի մեծութեամբ, եղիւրներուն մէջ լուսին նկարված: Եգիպտոսի երկրորդ քաղաքն է Ալեքսանդրիա, որ ծովեղեցայ է՝ և ունի 300,000 բնակիչ, շատ գեղեցիկ պալատներ ու ճամբարներ ունի. այդ քաղաքում կան 150 հայ ընտանիք: Իսկ երրորդ քաղաքն է Պորո-Սայի, 20,000 բնակիչներով Սուէզի ջրանցքի բերանը շինված: Այս երեքն զատ ուրիշ նշանաւոր քաղաքներ չը կան հիւսիսային Եգիպտոսի մէջ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վրենսայից հեռագրում են, որ աւստրո-ունգարական կառավարութեան և չեխական կուսակցութիւնների մէջ ծագած երկպառակութիւններ չորսօր, լուրեր են տարածվել կուս Զապիէի միջնորդի պաշտօնից հրաժարման մասին:

—Գրեթէ բոլորական գործակալ Վուկոյից հեռագրել է իր կառավարութեան, որ Բ. Գուռը վճռել է չը խառնվել բոլորական գործերի մէջ:

—Պրինց Ֆերդինանդ այս օրերս Սոֆիայից դարձել է դէպի Կոնստանդնուպոլիս քաղաքները, զննելու այնտեղի ամբողջները:

—Պրինց հեռագրում են, որ թիւրքաց կառավարական շրջաններում երկուց են կուռ, որ դէպի Աբիսինիա ուղարկված իտալական զորագունդը կը յարձակվի Տրիպոլիսի վրա: Այդ պատճառով ուղղվանք մտադրութիւն ունի ուղարկել թիւրք կանոնաւոր զորքերից կազմված մի զորաբաժին, Տրիպոլիս դրաւելու համար:

—Ինչպէս երեւում է թիւրքաց կառավարութեան Տրիպոլիսի մասին ունեցած երկուցը առանց հիմքի չէ. Հոսովից հեռագրում են «Ноб.» լրագրին սեպտեմբերի 7-ից, որ քսան հազարից կազմ-

մնացել էր. բոլորը թափված են միմեանց վրա: Շուտ էի անում, շորերս հագնում, դուրս փախչում:

Կենալու ուրիշ տեղ չէի գտնում: Արդէն Սարայի պարտական էի: Կերակուրները բերում էր առջեւ թափում, այնքան էլ քաղցր լեղու ունէր, որ չէի միտք անում թէ հայուս շատանում է: Տէր Աստուած, ես այսպէս էի իմացել: Եթէ ուս էր Բագուն, այստեղ էլ մի և նոյն մարդն է, ինչպէս Վարապազ: Չէ, տեսնում եմ, այն չը կայ, ինչ որ ես էի փնտռում:

Կիրակի օրը դուրս եկայ ծովի ափը, թագաւորական այգին դնացի: Ի՞նչ քան մարդ, ինչքան մարդ կար: Ասեմ թէ թափօր էր: Շատ մարդ տեսայ մեր Վարապազից: Հաւատացի որ եթէ մի մի համբու, Վարապազի կէսն այստեղ էր: Մեր մեծ մեծ իշխան հարուստները, մեր լաւ փառաւանները, այստեղ էին: Փանիւրին կը լինեմ ձու, ձուս, կարգաւ կանանչի տուած են: Բոլորին ճանաչում էի, շատ կարելի է իրանք էլ ինձ էին ճանաչում, բայց չէին էլ ուզում իմանալ թէ աշխարհումս ես էլ կամ թէ ոչ: Սրանց մի կողմ թողնեց: Մեր ջանիւնները, մեր փրկարհաստաւորները, որ մի ժամանակ քեֆեր էին անում Վարապազում, միշտ մեր գետերի ճանապարհին էին լինում, հիմա ունենք ներս քաշած, զլուխները ինչ կայ Վարապազում, որ գնամ, միւսն ասում է՝ չիմ մոռանայ, բայց աչքիս տակ տառն տարի եմ գրել, տառն տարուց յետոյ դուցէ գնամ: Նը-

ված աֆրիկական զորաբաժինը ուղևորվում է ոչ թէ Արեւելիս, այլ Տրիպոլիս:

—Այս օրերս Բուսիսիայի միջխորհրդակցական զինաթիւն էր վիճարկւում և բերվում: Ինչպէս հեռադրում են Բուսիսիայից լրագրողներին, այդ ճանապարհորդութիւնը սերտ կապ ունի Բալկանեան իշխանութիւններին մէջ դաշնակցութիւն կազմելու ծրագրի հետ: Միւս լուրերին նայելով, այդ ճանապարհորդութիւնը կապ ունի Բուսիսիայի միջին եւրոպական խաղաղութեան լիզային միանալու հետ:

—Միւս-Երկրից գրում են, որ մի քանի ժամանակ առաջ վերջնական փորձեր արվեցան նոր հնարած թնդանոթների հետ, որոնք լցվում են զինամթիւից չինած գնտակներով և արձակվում են ծնւթած օդի ներքոթնդանոթներ: Գործը աշտուղութիւն ունեցւում և ամերիկական կառավարութիւնը պատուիրել է նոր ձևի թնդանոթներ: Այդ թնդանոթները մեծ յեղափոխութիւն կը դնեն տէրութիւնների զինատրաման մէջ:

—Արդէն շատ ժամանակ է, որ անգլիական մամուլը հարց է բարձրացրել միջազգային երկրպագութեան հարցերը խաղաղ կերպով մշակելու միջազգային միջոցով դատարանի միջոցով: Այժմ Անգլիայում ընտրված է մի պատգամաւորութիւն, որին յանձնված է գնալ Ամերիկա և ներկայացնել Միացեալ Նահանգների նախագահ Կլեմենտինին մի ուղերձ, որի մէջ ցանկութիւն է յայտնված, որ հիմնով մի մշտական միջոցով հիմնարկութիւն, որը պետք է խաղաղ կերպով մշակելու անհրաժեշտութիւնը անգլիական տարածաշրջանները, համաձայն էմբլլ-լավընթի առաջարկած ձևի: Այդ պատգամաւորութիւնը արդէն ուղևորվում է դէպի Միւս-Երկիր: Պատգամաւորութեան պարագլուխն է Պապուկ և նրա անդամների մէջ աչքի են ընկնում լորդ Զիլքլեյ և լորդ Կլինթոն: Կլեմենտինին ուղղած ուղերձի տակ ստորագրված են 232 լորդեր և անգլիական պարլամենտի անդամներ: Ի միջի այլոց կան և Ջոն-Բրայտի, լորդ Դերբիի, լորդ Բլայմի, Չեմբերլէյնի, Լաբուշէրի և Տրեվիստի ստորագրութիւնները:

—Լուրեր են տարածված, որ Միւսի թագաւորը արտասահմանեան ճանապարհորդութիւնից վերադառնալուց յետոյ՝ Սերբիայում կը պատահի մի-նիստրական ճգնաժամ:

—Վիեննայից հեռագրում են «Нов. Время» լրագրին, որ թագաւորական շրջաններում խօսում են, որ իբր թէ իշխան Բիսմարկի նոր բանակցութիւններ է սկսել Պետերբուրգի կարելեան հետ բոլորարական հարցի վերաբերմամբ: Նա առաջարկում է վերջնականապէս մշակել այդ հարցը, ինչէր Ռուսաստանը կը միանայ Գերմանիայի, Աւստրիայի և Իտալիայի մէջ եղած դաշնակցութեան:

—Բելգրադից հեռագրում են, որ սերբիական արմատականները պահանջում են թագաւորական իրաւունքների պակասեցնելը: Նրանց կարծիքով պատերազմ յայտնիւց և օտար պետութիւնների հետ դաշնակցութիւն կազմելուց առաջ թագաւոր-

ը պետք է նախապէս խորհրդակցի և իրաւունք ստանայ սկուպչինայից:

—Գերբարտարում գտնվող անգլիական բերդապահ զորքերի մէջ այս օրերս ապստամբութիւն ծագեց: Վէճ բարձրացաւ անգլիացի և իրանդա-ցի հրացանաձիգների մէջ, նրանք մի կողմից բռնաբարելով Վիլհելմի անգլիացիները, միւս կողմից՝ Վիլհելմի իրանդացիները, յարձակվեցան միմեանց վրա և սկսվեցաւ կռիւ, որի ժամանակ շատերը վիրաւորվեցան:

ԽՍԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի գերմանացի, Մակս Ֆելդ անունով, հաւատացնում է, որ Բոլշակովի բոլոր աշխատանքային խորհրդակցութիւնները առաջ են դրել 13 թիւի, որ մի հարազուգի դեր է խաղում նրա պատմութեան մէջ: Բերլինի դաշնագրութիւնը ստորագրված է 1878 թուականի յուլիսի 13-ին, այդ դաշնագրութեան 13-րդ յօդուածը վերաբերում է Արեւելեան Բալկանիային, իշխան Ալեքսանդր Բատտաներից ժողովուրդը մտաւ Սօֆիա 1879 թուականի յուլիսի 13-ին: Վերջապէս նախկին իշխանի (Alexander I) և Կրոնպրոցի պրինցի (Ferdinand der I) գերմանական տիպոգրաֆի մէջ գտնվում է 13 տառ:

Գերմանական մի համալսարանի գեղարվեստութեան (Եսթետիկայի) մի պրոֆէսոր ունէր մի գեղեցիկ աղջիկ, որ սիրահարված էր մի ուսանողի վրա և երկու երիտասարդները տեսնվելու համար օգտու էին քաղում այն ժամերից, երբ պրոֆէսորը տանից բացակայ էր լինում և համալսարանում դասեր էր կարդում: Մի օր, երբ ուսանողը ներկայանում է պրոֆէսորին հարցաքննութիւն տալու համար, պրոֆէսորն ասում է նրան՝

—Յարգելի պարոն, ես ձեզ երբեք տեսած չեմ իմ լսարանում, դուք դուք տանի էիք ուսումնասիրում գեղարվեստութիւնը:

—Այո, պարոն պրոֆէսոր, պատասխանում է ուսանողը, ես լինեմ չեմ յաճախում ձեր դասերին, բայց ամբողջ ժամանակ շատ աշխատանք կը արեմ: Պարագրամ էի գեղարվեստութեամբ ձեր անդամիկ ստեղծագործութիւնն ուսումնասիրելով:

Բերլինի երեկվի բժիշկ Լանդշերքի սաստիկ ատում էր երբ մի օր և է կին կամ աղջիկ, որին նա պետք է հետազոտել ու բժշկէր, նա աղ էր անում ու չէր ուղարկում հանդէպ: Մի օր նա կանչված է լինում բարձր չրվանի յայտնի գեղեցիկութեան մի տիկնոջ մօտ: Մտնելով նրա սենեակը, նա անմիջապէս ասում է.

—Ամեն բան իսկոյն հանել, մինչև անգամ չապիկը:

Տիկնոջ սկսում է հռչակաւոր բժշկի հետ առևտուր անել, թէ չէր կարելի արդեօք ձերմանկեղէնի այս կամ այն կտորը մարմնի վրա պահել...

—Մենք դիտարկութիւն հօ չունենք միասին բռնանալ կարգով, բայց անհրաժեշտ է բժշկականորէ, դուք, տիկնոջ, մի ամօթիմամբ ջանիլ օրորող չէր և ես էլ ձեր երկրպագու չեմ:

Տիկնոջ հպտակցելով, բայց երբ բժիշկը վերջացրեց իր հետազոտութիւնը, նա փոքր ինչ դառնութեամբ մտաւրով նկատեց նրան. «Կարգիւ, դուք ձեր ջանքերով ինքնապէս մէջ հիւսնաւ դրեմ հետազոտելու, չը նկատեցիք որ

անքաղաքամարի էք եղել դէպի կինը, մի մարդ երբեք չը պետք է ասի մի կնոջ թէ նրա երկրպագու չէ»:

Յրանխական մի գիտական ամսագրի հրատարակիչ զինել է այժմ փարիզում ապրող բրազիլական կայսր Գոն-Պէդրօն, խնդրելով նրան ինչ լինել ամսագրի թղթակից և հաղորդել նրան Բրազիլիայի գիտական գիտելի մասին տեղեկութիւններ: Կայսրը խոստացաւ միայն հարցրեց, թէ արդեօք նա իրաւունք ունի աւելի նշանաւոր գիտելի մասին հեռագրով հաղորդել: Հրատարակիչը համաձայնվեց, այն ժամանակ Գոն-Պէդրօն հարցրեց վճարի մասին, աւելացնելով՝ «Ես մեծ յօժարութեամբ ձեզ ձեր կաշնատակցելի, միայն այն փողերը որ ես վատտակում եմ դրականական աշխատանքով ինձ չեն պատկանում: Իմ գրականական գործունէութեան հէնց առաջին օրերից, ես նրանց նուիրում եմ Բրազիլիայում եղող մի որքանոցի: Ձեր խմբագրութիւնից ստացած վարձն էլ կը դնայ այդ որքանոցի օգտին»:

Խոսակցական լրագրողները հաղորդում են, որ Խոսակցական գեղեցիկ տեղին պատկանող ներկայացուցիչներից շատերը հանրապիր են ներկայացրել Խոսակցական գիտնական միջնորդութեան, որ կանանցից մի որոշուած կազմով գնալու վայրենի արխիւիցների դէմ հանելու համար: Միայն ասում են որ միջնորդը այդ առաջարկութիւնը շատ վիպական դուռ և այդ պատճառով դժուարացաւ համաձայնութիւն տալ:

ՄԵՇԱԿԻ ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ

Հիմնադրւում ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐԻ

ՄՈՍԿՎԱ, 14 հոկտեմբերի: Գաղտնաբանական պալատը վերջացրեց Լեւեդիանսկի բանկի դործի քննութիւնը: Երբեքաններին առաջարկվեցան 103 հարցմունքներ. երբեքաններին խորհրդակցութիւնը տեղե 5 ժամ: Մեղաւոր են ճանաչված զերեկաւոր Խլուսնով, գերեկաւորի օգնականներ Ն. և Ա. Պոպովներ, և Ալեքսեյով, վեկեդները ապրիլի գեղեցիկ մէջ, սակայն առանց չար դիտարկութեան և առանց վնասակար հետեւանքների բանկի համար: Այդ անձերին պալատը որոշեց ներդաշնակաւ վերաբերվել և բացի արանից խլուսնով մեղաւոր է ճանաչված որ չէր վերաբերում բանկի գործերը, թէեւ դրա մէջ էլ պատշաճ ընդունեց մեղադրանք պատճառներ: Պալատը որոշեց, Խլուսնովին յանդիմանութիւն անել, իսկ մնացած երեքին նկատողութիւն, բայց և այդ որոշումը, մայիսի 15-ի, 1883 թիւ Բարձրագոյն մանիֆէստի հիման վրա՝ չը կատարել: Մնացած հարցերի վերաբերմամբ մեղադրվածները կատարելապէս արգարացրած են:

ՏՈՒՐԻՆ, 14 հոկտեմբերի: Խոսակցական միջնորդ-նախագահը ի պատիւ նրան տուած ճաշկերպութի ժամանակ յայտնեց, որ իշխան Բիսմարկի հետ Ֆրիդրիխսթէյնի մէջ իր ունեցած տեսակցութիւնը նպատակ ունէր պահպանել խաղաղութիւնը և որ իշխան Բիսմարկ իրանից հրաժարա-

կան առնելու ժամանակ ասեց. «Դուք ծառայութիւն մատուցելը Եւրոպային»:

ՓԱՐԻԶ, 14 հոկտեմբերի: Նախագահ Գրէյլի փեսայ Վիլսոնին, որ մեղադրվում է պատուանշաններով առևտուր անելում, ընտրողները զերեկից պատգամաւորական լրագրողութիւններից: Բեթլին, 15 հոկտեմբերի: Կիսապաշտօնական աղբիւրից հերքվում է այն լուրը, իբր թէ Կիսապաշտօնական լրագրողութիւնը միմիայն ուսուցչ հա-ցահատիկներին վրա մաքսահարկի չափը: Այդ տեսակ միջոց անպատասխանարար կը լինէր՝ որովհետեւ ուսուցչ գործը կը սկսէին այնուհետեւ ներմուծել Աւստրիայի սահմաններից: Այդ պատճառով ենթադրութիւն կայ ընդահանրապէս բարձրացնել հացահատիկների վրա եղած մաքսի չափը:

ՓԱՐԻԶ, 15 հոկտեմբերի: Բիւրոքրատիայի յանձնաժողովը առաջարկեց վերացնել Հռոմի պապի մօտ նշանակվող Ֆրանսիական դեսպանի պաշտօնը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 հոկտեմբերի: Ձիւնուորական պիւստը դատարանը քննելով Պորոչիկ Ռիբակովի գանդատը Կովկասեան զինուորական-նահանգա-կան դատարանի դէմ, որը մեղադրել է Ռիբակովին շտաբ-կապիտան Գոլուշովին սպանելու հա-մար, անհետանք թողեց իշխալ գանդատը:

ՍՈՖԻԱ, 15 հոկտեմբերի: Բոլորարական աղբա-լին ժողովը բացված է այսօր Կոբուրգեան իշխա-նի ճառով: Յայտնի բոլորարական հեղինակ Աւա-վէյսո նորից ուղարկեց Կոբուրգեան իշխանին մի նամակ, որի մէջ բողոքում է այն բռնութիւնների դէմ, որոնք ընտրութիւններին ժամանակ տեղի են ունեցել:

ՎԻԵՆՆԱ, 15 հոկտեմբերի: Այսօր բացվեցաւ դէկլարացիաների նստաշրջանը: Ներկայացրած է Բիւրոքրատի նախագիծը, որով ի միջի այլոց պահանջ-վում է 15 1/2 միլիոն մագալնային հրացանները պատուիրելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ, 15 հոկտեմբերի: «Հիւսիսային գերմա-նական լրագիրը» ողջունում է Մոսկուայի ջրանց-քի չեղարկման մասին դաշնագրութեան կապելը, որպէս խաղաղութեան մի նոր գրաւակնում:

ՓԱՐԻԶ, 15 հոկտեմբերի: Վիլսոն յայտնեց, որ հրաժարվելու չէ պատգամաւորի պաշտօնից և ներկայ կը գտնվի Կաֆարէլի գործի վերաբեր-մամբ այսօր ընտրված քննող յանձնաժողովի նիս-տին, որպէս զի իրան արդարացի իր դէմ ուղ-ղված մեղադրանքներից: Մարտի մէջ իրերի զը-րութեան փոխվելով դէպի Տանզանիա ուղարկված Ֆրանսիական զրահակիր նաւը, նորից յետ կը կանչվի:

ԲԵՆԳԱԼԻ, 15 հոկտեմբերի: Սկուպչինայի հա-մար ընտրվելու կառավարչական կանդիդատների հարցի առթիւ տարածաշրջանների յայտնվե-ցան Ռիստիլի և նրա արմատական ընկերների մէջ, որոնք սպառնում են դուրս գալ կարելե-տից:

Ամիսը 12 բուրլի:

Գլխիս, կասես տաք ջուր անեցին: Միտ առի, ասեցի չէ, աղա, դա շատ քիչ է. տուն ունեմ, տեղ ունեմ, դրանով մնց պարեմ:

—Դէ գնա բանիդ: Գիտեմ, դու էլ ես եկել որ փողոցներից ոսկի հաւաքես:

Նա ներս մտաւ:

Բազու խօսք կայ կապած, ասում են ինչ է, այ դարբաղցիդ, լսել էք թէ թափված է, եկել էք ոսկին փողոցներից հաւաքէք: Կրանով ծաղը են անում: Աղան էլ ինձ էր ծաղրում, այդ խօս-քերը ինձ շատ ծանր թուացին: Կասես ինքը Ղարաբաղից չէ եկել, այս գեղեցիկ բաղադրումն էր ծնվել:

Յոյս կարվեց, մնացի ձեռն ծոցում դրած: Կանգնած էի, մէկ էլ տեսայ մի հաստ ուս, մի մեծ շուն ետևիցը դրած, կանչեց ինձ, մի արկղ ցուց տուեց, ասեց այս արկղը տար միտ տուն, մի արտուի կը տամ: Մի չալակին մի ա-բաթ... տեսնված բան էր Ղարաբաղում: Աշխա-տանք այստեղ կայ, շատ կայ, ես չեմ կարողա-նում գտնել: Ռուսի արկղը չալակեցի, ետևիցն ընկած տուն տարայ, արտուի դրպանում զրի:

Օրումս ուրիշի համար չալակ մեռնէի չէի տա-նի, մշակութիւնը ամենից ստոր բանն է: Բայց այդպէս էր մեր Ղարաբաղում, այս օտար տեղն ինձ ով էր ճանաչում: Մի արասով մի օր ապ-րում էի:

(Կը չարունակվի)

լանց տեղ իմ սիրտս է ճաքում: Մի խօսքով: Ղա-րաբաղ ումին կորցնում ես, կամ մեռած ես հա-մարում, ուրիշ տեղ չը որոնես, Բազու գնա: Տու-նըք ընտրվի, քաղաք, այսքան բազմութիւն կը լինի, այսքան հարստութիւն կը լինի: Մեծ մեծ տներ, նաւեր, շոգենակեր, կառքեր: Ո՛ր մէկին մտիկ անես: Չէ, լաւ տեղ է, փող աշխատելու տեղ է: Ես սխալ եմ: Եթէ ինձ համար դործ չը կայ, մեղաւորն իմ սև բախտն է:

Կրթական էլ միջոց: Իրիկանը պատահեց իմ հին ընկեր Խարայէլը, որ մի շատ հարուստ դա-րապաշտու տան ծառան էր: Նա ասեց թէ իր աղայի գործում տեղ կայ, լաւ կը լինի գնամ նրա մօտ: Տեղը ցուց տուեց:

Հա, հիմա սկսվեց: Հիմա էլ ես փող կաշխա-տեմ Աստուծով: Միտս չէր համբերում մինչև ա-ռաւօտը, թուփում էր: Այդ իրիկանը մեր վեր-նատանը հաւաքվածներն էլ այնքան վատ չէին թուում աչքիս: Նրանց մօտ նստեցի, մտիկ էի ա-նում թէ ինչպէս են խաղում:

IV

Առաւօտն էլ լուսացաւ, գնացի էլ, բայց ոչինչ չը դառաւ:

Մտայ մի լաւ սարքած մեծ սենեակ: Երկու ջահիլ երիտասարդներ նստած դիր էին դուռը սուս ու փուս: Բրտիկըս դուրս տուաւ: Չուրերս ծաղկել, զրի սրտիս, կանգնեցի դրան մօտ: Չեմ ասի թէ քիչ ժամանակ կանգնած մնացի: Ո՛չ, ոտներս նկայացան, ճարահատված ուղում էի մէկ էլ ինչպէս մտել էի, այնպէս էլ դուրս գնամ:

Բայց ջահիլ տղերանցից մէկը վերկացաւ, ակնո-ցը դրսեցը քիչ վրա և ինձ մօտենալով հարց-րեց.

—Ի՞նչ ես ուղում:

Լեզուս կապելից, կասես թէ բանի համար չէի եկել: Խօսումս այնպէս խօսեց, որ պատասխան չը դատայ: Մէկ էլ հարցրեց թէ ինչ ես ուղում և ա-ւելացրեց թէ հա՛յ չեմ:

—Հայ եմ, ծառայութիւն եմ ուղում, լսել եմ...

Ահնդաւոր տղան էլ չը թողեց որ խօսեմ:

—Գնա, դրսեւը կանգնիր, մինչև որ կը դայ:

Եւ նա մի ուռիի անուն ասեց, երեւ իր պա-րոնի անունը:

Շատ ուրախացայ, ասեցի ողորմի հօրդ, եթէ այստեղ քիչ էլ մնամ, էլ լեռն չի մնայ: Գրանք, դրսում, լաւ է, մարդ կայ, լայն տեղ է, արձակ կը խօսեմ:

Ու գնացի դուրս, նստեցի քարէ սանդուղքնե-րի վրա: Սղաւեցի, շատ սպասեցի: Արեւը արդէ հա-տաւ կէտապարտեց տեղին, մարդիկ գնում կաշխ էին, վազում էին, բռններ, արդարեւ էին վրա մի մնակ նստած էի: Հիմարիտն ասած, ես ամա-չում էի: Հիմա, ասում էի, տեսնես ինչեր են միտը անում իմ մասին, հիմա ասում են, այ ծոյլ, անպէտք մարդ, նստել է, սպասում է որ կրկնից թափվի: Ես հաւատացած էի, որ ով նայի աչքերիս, խոսից կլինանայ որ երկար ժա-մանակ պարպայ եմ: Բայց սպասում էի, չէր դա-լիս, ինչ անէի: Աչքս, ինչպէս ասում են, խոնո-րեակեցու շան աչք էր դառնի:

Շատ որ նստեցի, մէջքս նկայացաւ, վեր կացայ, ասեցի գնամ: Երեւ չուղեցին գործ տալ, զրեցին դուռը, որ նկատեմ ու պատասխան լինամ, ճանապարհս ճանաչեմ: Այդ մտքը վրա էի, մէկ էլ տեսնեմ մի ֆայէտն եկաւ կանգնեց. մէջիցը մի հաստ մարդ գուրս եկաւ, մի մեծ գեղին չըդ-թայ կար փորել վրա կախ տուած: Երեսը հաստ-լիկ, կարմիր: Միտս ասեց, որ սա է: Մօտեցայ:

—Ի՞նչ ես ուղում, հարցրեց:

—Աղա, ինձ մի տեղ տաս ձեր գործումը:

—Ի՞նչ տեղ:

—Հէնց ինչ որ լինի:

Պարոնը խօսքիս պատասխան չը տուաւ. այդ ժամանակ նրան բռնեց մի ուրիշ պարոն: Չուր տուին միմեանց, սկսեցին քաղցը քաղցը խօսել ծիծաղելով: Կանգնեցի: Միտս զրորում էր, որ բերանովս դուրս գայ: Տէր Աստուած, Հօրին սուրբ, ասում էի, հիմա յետ դառնայ, մի լաւ գործի դնի, ամիսը—շատը չեմ ուղում—30 մա-նէթ ուճիլ նշանակել, հիմա բախտաւոր կը լինեմ: Եւ ով քո ետևիցը կը հանց, Մարգար: Կապրես այնպէս, որ քո քէֆն էլ գայ:—Մտաւումս սպսկել էր որ տեղ տալու է անպատճառ: Շատ շուտ ինձ էր նայում, որ տեսնէ սպասում եմ թէ չէ: Երեւ շատ էի հարկաւոր:

Խօսքը վերջապէս պրծաւ: Պարոնը դնաց դէպի դրասնեակը, դուրս բռնեց, բայց մէկ էլ ինձ տեսաւ ու կանգնեց ու հարցրեց:

—Հա, դու ինչ տեղ էիր ուղում: Մեկ մօտ մի տեղ կայ, ուղում եմ, գնա. նաւով պիտի չափես:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 16 հոկտեմբերի փոքր արագու-
թեան բեռները վրա հարկ դնելու հետ միաժա-
մանակ պետական խորհրդում կը քննվի մեծ ա-
րագութեան բեռների վրա դրված քսան և հինգ
պրոցենտական տուրքը պակասեցնելու առաջար-
կութիւնը: Լրագիրները հաղորդում են, որ 1888
թիւ յունվարի 1-ից արտասահմանեան խաղաղը-
նեքի վրա դրված մաքսահարկը կը բարձրացնուի
տարձնալ 10 կոպէկով ֆունտի վրա: Ի նկատի
ռուսներով յաճախակի դատերը և չարամիտ սը-
նանկութիւնները, նախագծվում է փոփոխութիւն-
ներ մտցնել առևտրական մանկութեան վերա-
բերեալ կանոնադրութեան մէջ: Ի միջի այլոց,
պէտք է արգելի կոնկուրսային վարչութիւնների
նախագահ ընտրել երգուեալ և մասնաւոր հաւա-
տարմատարներին և պէտք է քրէական պատաս-
խանատւութեան ենթարկել նախագահին և սը-
նանկների հոգաբարձուներին ուրիշ փոխատուե-

րից պահանջողական թղթեր դնելու համար:
«Собрание законодательствъ» ժողովածուի մէջ հրատա-
րակված է «Россія» ապահովական ընկերութեանը
տուած իրաւունքը ապահովագնել զործատներում,
զործարաններում և հանքերում աշխատող բան-
ւորներին դժբաղդ դէպքերից: Նոյնպէս թղթ է
տուած վերոյիշեալ ընկերութեանը ապահովագ-
նել առանձին անհատներին ամեն տեսակ դժբաղդ
դէպքերից:

ՍՊԵՏԻԱ, 16 հոկտեմբերի: Աղգային ժողովի
բացման ժամանակ, զիպլումատիական անդամնե-
րից ու մէկը ներկայ չէր: Ժողովի նախագահ
ընտրված է Տոնչիկ, փոխ-նախագահներ—Ստեփա-
նով և Սլավկով:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾԻՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՐ ՀԻՒՆԴԱՆՈՑ

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԱՆՑԻ

(Կուկիա, վարձուցով արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ԲՈՒԿԻՎՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեկայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ—ԲԺԻԶԻ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ 11—12 ժ. կանանց և երեկայոց ց.
ԲԷՆԿԻՎԻՎՍԿԻ—11—12 ժ. ախանջների, կոկորդի, սիֆիլիսի և առաքնների ց.
Ա. ԳՈՒՐԿՈ—12—1 ժ. աչքի, ներքին և մանկական ց.
ԱՐՏԵՄԻՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի և ուրբաթ, կանանց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12—1 ժ. ներքին և երեկայոց ց. ամեն օր, բացի երեքշաբթի և
ուրբաթ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

ՉԱԵՎՍԿԻ—5—7 ժ. ջրային ց. և էլեկտրո-տերապիա.
ՓՈՒՎԻՆԵԱՆ—6—7 ժ. ներքին և երեկայոց ց.
Հիւանդանոցում է մահ կ ա բ ա Ր Ճ Ո Ւ Հ Ի Մ Օ Վ Ե Ր:
ՎՃԱՐ—50 կ. Համախորհրդի (կոնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ: Մշառ-
կան անկողիններ.

Հիւանդանոցի փոխ-վերատեսուչ ԲՈՒԿԻՎՈՎՍԿԻ

НОВАЯ КНИГА

СБОРНИКЪ

Законовъ грузинскаго царя Вахтанга VI

Издание А. С. ФРЕНКЕЛЯ, под редакцією Д. З. БАКРАДЗЕ

ЦѢНА 3 РУБ. 50 К.

ПРОДАЕТСЯ у издателя А. С. ФРЕНКЕЛЯ (Тифлисъ, Куки, Мостовая ул., д. Макке-
ра), а также въ ТИФЛИССКИХЪ КНИЖНЫХЪ МАГАЗИНАХЪ.

Выписывающіе непосредственно отъ издателя за пересылку не платятъ.

1—3

ՎԻՆՏԻՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

(ВѢНСКІЙ магазинъ)

Գործիչների պրոսպեկտի վրա, Միլիանի տանը, առաջին կլասիկական դիմապիայի դի-
մաց:

Պատիւ ունեւմ յայտնելու Թիֆլիսի յարգելի հասարակութեանն, որ ՄՕՏ ՕՐԵՐՍ
ստացել եւմ կանազան յայտնի և նշանաւոր զործարաններից ՄԵՐ ԲԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԻ
տղամարդկանց և երեխայոց աշխատանքի և ձմերային ՊԱՏՐԱՍԻ ՀԱ-
ԳՈՒՍՏԵՐ ամենապիւղին ձեւի: Ամենի համար գները մատչելի և ձեռնտու են:
2—12 Վ. Խուրապիրեանց

Լայս տեսաւ բժշկապետ Գրիգոր Գասպարեան Տէր-Գրիգորեանցի Գլխակեցոյ

«ՄԱՆԿԱՍԱԾՈՒԹԻՒՆ»

Ծախվում է Կենտրոնական գրադաճաւանոցում և հեղինակի բնակարանում:
Ստարո-Խնստիտուտկայա, համար 19.
Գինն է 50 կոպէկ:

5—6

Բժշկապետ Գրիգոր Տէր-Մկրտչեան Տէր-Գրիգորեան իր բնակարանից տեղա-
փոխվեցաւ Սոլոլաի, Սագովայա փողոց, տուն Պարոնբեկովի, № 42: Հիւանդնե-
րին ընդունում է առաւօտեան 9—10 ժ., իսկ երեկոյան 6—7 ժ.: 3—3

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԵՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՅԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ
Ուրբաթ, 23-ին հոկտեմբերի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ զուրա կը գնայ շոգենաւ ALPHÉE
(ԱԼՖէ) մտնելով Կ. Պօլիս, Զմիռնիա և Սիրա:
Տեղեկութիւններին մասին պէտք է դիմել ագէնտներին՝ ԲԱԹՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆ-
ԺԷՐԻՆ, իսկ Թիֆլիսում ԳԵՈՐԳ ԷՆՋՈՒՐԵԱՆ ԷՆՋՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

2—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՅԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Զորեքշաբթի, հոկտեմբերի 28-ին, ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ (MINGRELIE) շոգենաւը, նաւապետ
ԺԻԲՈՒՆ (GIBOIN) զուրա կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզոն, Օրդու, Սամսոն,
Կ. Պօլիս և Մարսէյլ: Տեղեկութիւններին մասին պէտք է դիմել ընկերութեան
զործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Բէնօնին, նախկին Արժ-
րունի գալլերէում, № 103.

2—4

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Զ ա փ ա լ ո Ր վ ա Ր Ճ ա տ ր ո լ Ե ա մ ր յ ա ն ձ ն է առնում պատրաստել երկա-
նեքին միջնակարգ ուսումնարանների ստորին դաստաների համար: Հասցէի համար
դիմել «Մշակի» խմբագրութեանը:

14—15

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՄԱՏԱՐՄԱՏԱՐ

ՍԵՐԳԷՅ ՎԱՍԻԼԻԵՎԻՉ ԶԵՄԵՍՈՎ

անցաւ Արսէնայայա փողոցը, տուն Գորբունովի, № 66, նախկին ձեռնային կրօնօրի
տուն:

6—6

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՃՇԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼՏԻՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱՆ

ՀՆԴԱԿԱՆ ՄԿՆԵԼ

ՄԻՇՈՒՆԱՑ

ՄԵՐ ԵՒ ՓՈԲՐ ՄԿՆԵՐԸ կատարեալապէս ոչն-
չացնելու համար: Արկղիկի գինը 1 Ր. 50 կ. Ար-
կղիկի 1/4 արժէ 60 կ.:
Հեղուկ բազլին ջն երկ դէմ: Սրուակի գի-
նը, վրձնով միասին 1 Րուբլի:
Լու, ցեց, բողոճ ոչնչացնելու փոշի: Գո-

Գլխաւոր պահեստ Թիֆլիսում է Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագա-
զինում, Վճիւղձն հիւրանոցի տակ, Զուրալովի տանը:

63—100

Ընդունում եւմ ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ ԵՒ ԿԷՍ-ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ ԱՇԱԿԵՐՏ-
ՆԵՐ. ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՄ և աշակերտներ հայոց ուսումնարանների հա-
մար, հարցնել 3. Մարտիրոսեանի տպարանում՝ Օրբելեան փողոց № 1, 2:

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIAN TZ

MILAN (ITALIE)

Կոնստանտին Պ. ՇԵՆԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենա-
լով ուղղակի յարաբերութիւններ իտալիայի, Շվեյցարիայի և Ֆրանսիայի ֆաբրիկանե-
րի հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետեւեալները՝
մետաքս, բոժոժ, մետաքսի և բոժոժի միացուրդը, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և
ընդհանրապէս կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրո-
պայում: Յանձնարարութեամբ կընդունի դարձեալ առնել Եւրոպայի ամեն տեսակ ապ-
րանքներ կովկասի համար: Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աճան և ձեռնառու պայ-
մաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հաս-
ցէով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie)
МИЛАНЪ (Италия).